

A tüdőgyógyászat úttörője

**Dr. Korányi
Frigyes**
(1827-1913)

Valószínűleg mindannyian átéltük már azt az érzést, hogy az átugrandó lécz túl magas. Ennek következtében a lécz és köztünk űr támad, egy kellemetlen érzés alakul ki, vákuum jön létre. Kellenek tehát olyan emberek, akik segítenek ezt megszüntetni, akikre fel tudunk nézni, akik a magasra helyezett léczet ívelve ugrottak át, akik számunkra követendőek, belőlük ösztönzés, a megvalósítás sürgetése árad. Szükség van rájuk, mert nem szeretnénk, hogy a bálványok és napi sztárocskák egy tál lencsét adjuk fiataljainknak az igazi nagy példaképek elsőszülöttségi joga helyett. Nem élhetünk eszményképek nélkül, mert csak ezek képesek jelezni az élet értelmét és a történelem miértjét. Az ember csak útmutató eszménykép alapján találja meg önmagát anélkül, hogy tévútra térne és elveszítené saját énjét. Hangsúlyozottan vonatkozik ez a mai, kereső emberre, akire a megélt lét gyakorol hatást. Az az alak foglalkoztatja, aki nem ismer középszerűséget és konformizmust. A meggyőző, mintaszerű példakép érték a szemében. Ilyen nagy eszménykép, úgy gondolom, nem csak a tüdőgyógyászok, hanem az egész orvostársadalom számára dr. Korányi Frigyes. A pulmonológusoké, mert neve a magyarországi gümő-kór elleni harccal forrott össze, de valamennyiünké is, hiszen elsőként ismerte föl, hogy a magyar népnek tudományosan képzett orvosokra van szüksége, így őt a magyar orvosi iskola megalapítójaként tiszteljük. A tisztelet olyan szükséglete az embernek, amely megneemesíti. A tisztelet szava más, mint a mindent tudó, illetve a mindent jobban tudók beszéde. Az elérhetetlen, a tiszteletreméltó előtti hallgatás mélyéből ered. Most mégis szólni kell.

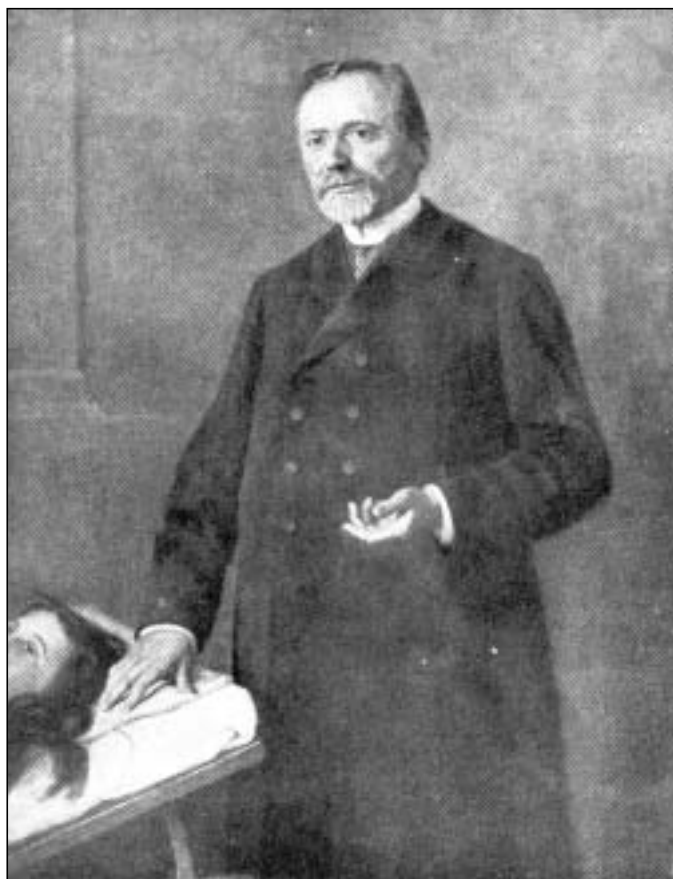
Korányi Frigyes 1827. december 10-én született Nagykállóban 9 gyermekes családban. Fiatalkorában eleinte a szépirodalmi pályára vonzotta, de apja, a vidék tekintélyes chirurgusa, orvosnak szánta.

Egyetemi tanulmányait az 1848-as szabadságharc hosszabb időre megszakította. A pesti forradalom egyik egyetemi vezetője volt. Hallotta a Nemzeti dalt Petőfi szavalásában. Korányi 1848-as szereplése eleinte politikai természetű volt, tagja lett annak a küldöttségnek, amely a márciusi napok után Pozsonyba vitte a pestiek kívánságát felelős kormány ki nevezésére. Ugyancsak részt vett az első felelős magyar kormány megalakulása után az egyetemi tanszabadság ügyében a kultuszminiszter által összehívott értekezleten. De tagja volt a 21 éves Korányi annak a Pestről Kolozsvárra küldött bizottságnak is, amely az Erdéllyel való Uniót követelte.

Amikor a politikai megoldások helyett a fegyverek lettek a szó, azonnal jelentke-

zett katonai szolgálatra. Előbb a szabolcsi zászlóaljban szolgált, majd a pesti Honvédkórházban dolgozott, ahol Balassa és Markusovszky irányítása mellett modern sebkezelési

technikákat sajátított el. A világi fegyverletétel után nehezen került el a fogságot. Egyetemi tanulmányait 1849 őszétől folytatta és 1851. március 20-án avatták orvosdoktorrá.

1 évig a bécsi klinikán tanult sebészetet. Mivel a forradalom alatti szereplése miatt politikailag veszélyesnek nyilvánították, 1852. áprilisában váratlanul kiutasították Bécsből, sőt Pestről is. Nem maradt más hátra, visszatért a szülői házhoz, Nagykállóba. Innen csak 1864-ben, egyik előkelő betegének közbenjárására kerülhetett ismét fővárosba, akkor már Pestre.

Nagykállói gyakorló orvosi időszakában az orvosi tudomány és gyakorlat minden ága foglalkoztatta. Közben 2 habilitációs dolgozatot is beadott, melynek eredményeként 1864. február 20-án magántanári képesítést kapott. Közben 1861-ben kb. ¾ évig megyei főorvos is volt. Ebben a pozíciójában sokat tett a megyei börtönök higiéniás helyzetének javításáért, a bábaképzésért és a megyei csecsemőhalálozás okainak felderítéséért. Preventív szemlélete ma is példaértékű. Mint írja: "az orvosoknak ki kell mutatni azt, hogy mennyi kár háramlik az államra a közegészségügy nagyfokú elhanyagoltságából, s milyen jó tőkebefektetés lenne annak felszámolása." Milyen nagy igazság ez ma is! Pestre költözése előtt 1 évvel Nagykállóban szükség-kórházat alapított a nyomorgó, gyakran hajléktalan, a Nyírségre vándorolt munkások számára. Ezt a 8 ágyas kis intéz-

ményt vette át Jósa András 1864 december 27-én és fejlesztette 84 ágyas Nyilvános Közkórházzá. Magánéletében 32 évesen következett be változás: római katolikusként feleségül vett egy 19 éves református hajadont. A vallási hovatartozás igen nagy bonyodalmat okozott egyetemi tanári kinevezésében. Ugyanis valaki ráírta Korányi pályázatának egyik mellékletére, hogy házasságkötésekor áttért a református vallásra, így a császár a pályázók közül nem őt választotta. Amikor sikerült tisztáznia, hogy ez valótlan és soha nem tért el katolikus hitétől, a kabinetirodában megváltoztatták a korábbi, más névre kitöltött kinevezési okmányt, így 59 éves korában egyetemi tanár lett a pesti egyetem azon belgyógyászati tanszékén, amelynek feladata a sebészek belgyógyászati tanítása volt. Ekkor 1886-ot írunk és 580 ‰ Magyarországon a tbc incidencia. Az 1876-os 840 ‰-es csúcson már túl vagyunk, de még mindig joggal nevezik "Morbus Hungaricus"-nak. A tuberkulózis elleni harcban Korányi Frigyes hervadhatatlan érdemeket szerzett. Mint az egyetem rektora, orvosi és társadalmi tekintélyét latba vetve állt a küzdelem élére. A Felsőházban elmondott beszédében, melyet a tüdővész halálozási statisztikai adataival támasztott alá, drámai képet rajzolt a betegség pusztításának az egész nemzeti felemelkedésre gyakorolt kedvezőtlen hatásáról. Határozottan és többször kinyilvánította, hogy e hazánk népét pusztító betegség ellen tervszerűen kell fellépni. A külföldi, gyógyintézeteket nélkülözhetetlennek tartó szerzők azzal érveltek, hogy a higiénés-diétás kezelés csak tüdőszanatóriumokban alkalmazható megfelelően, mert a gü-

mőkóros szervezet gyógyítását minden ártalomtól mentes higiénés életmód biztosításával kell kezdeni. Korányi Frigyes ezen túlmenően arra is felhívta a figyelmet, hogy "a gyógyintézet iskolázó hatása gyakran lehetővé teszi a fegyelmezetté vált betegnek saját otthonában való folytatógos kezelését". Mennyire aktuális lenne most is! A tényleges küzdelmet 1896-ban indította - csaknem 70 évesen. Indulásként felterjesztéssel élt a belügyminisz-

terhez, melyben hangsúlyozta a klimato-higiénés gyógyítás jelentőségét. Majd létrehozott egy Szanatóriumi Egyesületet. Az Egyesület igazgató tanácsa 1898-ban ingyen telket kért és kapott a fővárostól. Korányi még ebben az évben gyűjtési akciót szervezett és 1900-ban sor kerülhetett az első tüdőszanatórium alapkövételére is. Az Egyesület munkáját siker koronázta: 1901-ben a budakeszi erdőben megnyílt a 126 ágyas Erzsébet királyné Szanatórium, a mai Országos

Korányi Tbc és Pulmonológiai Intézet elődje. Az első pavilont a szanatóriumban további épületek követték, a tbc elleni küzdelem lendületet kapott: országszerte gyógyintézetek épültek, sorrendben a gyulai, algyői és debreceni, melyek közül az első kettő átadását Korányi még megérhette. Vidéken kórházi tudóosztályok létesültek és elkezdődött a gondozói hálózat kiépítése. A magyar tüdőgyógyászok megalakították tudományos

is, még mindig vezető helyet foglal el. Öröndetes viszont, hogy óriási

nehézségek árán is megőriztük a nagy elődünk fia, Korányi Sándor által szervezett gondozói szűrő hálózatot, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében folyamatos a mai napig a szervezett tüdőszűrés. Sőt, a radiológiai szűrést a jövőben a tüdőre vonatkozó funkcionális paraméterek szűrésével tervezük kiegészíteni.

Végül szeretném felhívni a figyelmet arra a néhány tanácsra, melyet báró Korányi Frigyes, merthogy 1908-ban bárói rangra emelték és a főrendház örökös tagjává nevezték ki, 100 évvel ezelőtt, vezetőként megfogalmazott és úgy gondolom, ma is aktuális:

- az ápolási idő hossza
- a beteg személyiségének figyelembe vétele
- gyakori egyéni beszélgetések, az emocionális shock kerülése
- a gyógyintézet megfelelő légkörének fontossága, ezen belül:
- adjon a betegnek biztonságérzetet
- tegye lehetővé a teljes körű pihenést
- szolgálja a beteg együttműködési készségének kialakulását
- továbbá, a beteg meggyőzése a hosszantartó kezeléshez szükséges áldozatvállalásról
- sose felejtsük, hogy a betegre mindig a gyógyintézet egésze hat.

Sorolhatnám tovább a határozott vezetésre, állandó nevelésre, tanításra vonatkozó örök érvényű tanácsait, de úgy gondolom az eddig említettek is elegendőek, hogy Korányi Frigyes valamenynyien világító toronyként ismerjük el szakmai életünkben.

dr. Obbágy Veronika
vezető főorvos
Megyei Tüdőgondozó

egyesületüket, a Magyar Orvosok Tuberkulózis Egyesületét, megindították szaklapjukat. Egyre több orvos tekintette feladatának a népbetegség elleni harcot.

Megyénk volt és jelenleg is aktív tüdőgyógyászai azon fáradoznak, hogy Korányi méltó utódai legyenek a még most is újabb betegeket, sőt halált is követelő tuberkulózis elleni küzdelemben. Ismert tény, hogy hazai viszonylatban megyénk, minimálisan javuló tbc incidencia illetve prevalencia értékeivel